

יודעות ח"ן

פקסופון

יציא ק"ן. הוצאת בבל, 270 עמ', 54.90 שקלים

נעמה כרמי

גומה שבין האף לשפתיים, הידעתם, היא גומת הח"ן. המלאכים טובעים אותה כדי להשכיח מאנחנו את חוכמת הנסתר, שהינה ידועה לנו כסרס נולדנו. גומה זו חסרה אצל רחלה. היא נולדת בלעדיה ומגיחה לאוויר העולם ללא צעקה, סימן מובהק לכך שהיכירון לא השתכח ממנה. בשל כך נושאת עמה רחלה את זיכרונה של מי שהיתה פעם – אווה פרנק, בתו של משיח השקר יעקב פרנק עם המאה ה-18, שהוכתרה אף היא למשיחה אחרי מותו, וזכי השאר ניהלה פרישיות אהבים עם קונובה.

רחלה היא צעירה מיוחדת בעלת יופי מהמם, שהמם הגופני המשונה שלה רק מוסיף לרמותה מסורתי. אווה, האשה הנוספת שבתוכה, מלווה אר מה כצל כל ימי ילדותה ונעוריה, ולא תרפה ממנה עד שתגשים רחלה את הסיפור החבוי בה במהדרות המודרנית, ותתקן את הטען תיקון.

בחיפשיה אחר "ספר החלומות והחזיונות", שכתב בה אווה פרנק במאה ה-18, היא מגיעה לעיר קטנה בארה"ב, מקום משכנה של כת מסתורית. עבודות הקסם שמושכות אותה אל ביתם הם צילי הקסטר פח, שמאו ילדותה מכשפים אותה. רחלה נסחפת בסתריות של תשוקה אל יונאס, הרופא הסקסופוני

יפה סמי סלבת צבוח וקסטר כמלוסופיה פליטה

סט שחור העור, המשכיח ממנה כליל את יפתח, בדרוגה שבונה את ביתם במצפה בגליל.

כל חברי הקבוצה מאוחרים בפולחן המוסיקה שהם מקיימים, ובמין סוער חסר הכנה במקצת. הספרים העתיקים שהיא מוצאת אצלם, חלקם כתר בים עברית, הם כעבודה הראיה שלא סתם התגלגלה לביתם. לדידה, הם דרך המלך למציאת הספר העתיק שהיא מחפשת.

שני זמנים ושלוש מספרות בספר. רחלה פרנק מספרת את סיפור ימינו; אווה פרנק מספרת את עלילות רחלה מנקודת ראותה, כבת דמותה הפנימית, תוך כדי שהיא מנסה לכוון, ממרחק מאות שנים, את דרכה כסכך המאורעות כדי שלא תסטה מהתלם המוכתב מראש. היזכרונות מן המאה ה-18 הם העלילה הנוספת, המקבילה. הסיפור של ימינו מסופר בכישרון, ולעתים הוא מרתק, אם כי הוא רחוק מ"סיפור אהבה בלשי" כפי שמכתיר אותו גב הספר. לעומת זאת, זיכרונות המאה ה-18 פשוט שיעממו אותי.

על מעט הוצאות ספרים בארץ ניתן להמליץ באופן גורף ככאלה, שכל ספר שהן מוציאות חתום בערובה של איכות. על כבל אוכל להעיד כי באופן אישי ביקשתי בספרייתי לשים לי בצד, בקביעות, כל ספר שהיא מוציאה לאור. בכל כנשה את מקומה בזכות טעם משוכן ומגוון מעניין של תרגומים חלקם, כמו "הדברים" לז'ורז' פרק ו"סיפור העין" לז'ורז' בטאיי, אף הקנו לה נופך אוונגרדי במקצת בנוף המולדת הישראלי. תרגומה לעברית של "המיתולוגיות" של בארת ושראוי לציון לשבח גם בזכות עטיפתו, על האסתטיקה המינימליסטית שלה, הוא תגיגה של ממש. אין פלא שיציאתו של ספר ישראלי בהוצאה הצעירה עורר עניין נוסף. האם

"סקסופון" עומד בסטנדרדים התשובה, למרבה הצער, נוטה להיות שלילית.

החומרים של "סקסופון" בעייתיים. יש בהם עירוב קטלני של רומן וול – גיבורים יפי תואר הגופלים זה בורעות זה בתשוקה בלתי נכבשת – ושל אמנות בגלגול נשמות, ריבוק וגירוש שדים. לא תמיד מצליחה ק"ן לארגן את החומרים הסיפוריים במורכבות מספקת. הסיפור מן המאה ה-18 מודפס ברפוט אדום, כאילו לא סומכת עליו המחברת שנרדע להביא בתקופה השונה ולהכריז בין הזמנים הסיפוריים. חזן הקוראים של סוף המאה העשרים כבר הורגלו במשימות קשות יותר.

האופן הלארמתוחכם שבו נשורות העלילות הוא רק דוגמה לחוסר ההחלטיות של המחברת. דומה כי היא לא גמרה ברעתה באיזו דרך היא רוצה להתייחס – ורוצה שאנחנו נתייחס – לרעיון המרכזי פני. ק"ן לא הולכת לגמרי לכיוון הפנטסטי: אין זה ספר שאיננו מספק לנו מפתח מציאות מהימן, ובכך רוחץ אותנו אל עבר הפרשנות הפנטסטית כפרשנות שר כולה השליט בו סדר ולכחות. מצד שני, קשה לקוראים הרציונליים לקבל ברצינות תופעה של גלגול נשמות, והשתכחותו של ריבוק בגופה ובנשמתו של הגיבורה. הפתרון השלישי, הפסיכולוגיסטי, ניהא אותו לקרוא את הריבוק הזה כאובססיה פנימית שלא נותנת לה מנוח. אבל הספר לא מספק לנו רמזים עלילתיים מספקים כדי לדבוק בפתרון זה באופן משכנע. אמנו גותרים, אם כן, עם בליל של השלושה, וזה הגורע ביותר.

גם התייחסים בין שתי העלילות, המודרנית וההיסטורית, פשטניים מדי. המפתח של אחד לאחד שהם מספקים מפוצח בקלות רבה מדי, ומספק סיבה נוספת לשעמום שמשרה העלילה ההיסטורית. אנתנו

כבר יודעים כי כל פריס בחייה של רחלה אינו סתמי, אלא נושא מקבילה היסטורית, וכי היא אינה פוגשת סתם כמי שהיא פוגשת, אף על פי שהיא כבר חוותה בחייה כמה אזעקות שיווא, שבהן אווה איברה עליה שליטה, ולא הצליחה לנווט אותה למהלך הסיפורי הנכון. אפילו סדר הקהילה המשונה שאליה נקלעת רחלה מתגלה מדר מדי בידי הקוראים הערניים.

"זכיוון" שהגשמה היא בת-אלמות וגולדה פעמים רבות וראתה את אשר כאן ואת אשר בשאלו את כל הדברים, הרי אין שום דבר שלא למדה לדעתו. לפיכך אין פלא כזה שיש ביכולתה להיזכר, גם בדבר סגולה טובה וגם בשאר דברים שידעה אותם גם קודם לכן. כי לאחר שהסכע כולו ממתא אחד הוא, והגשמה למדה לדעת את הכל, הרי אין כל מניעה בדבר שמי שזיכרו לו רבו את לבד – הוא שנקרא "לימור" בפי בני האדם – יעלה בעצמו את כל השאר, אם אדם אמידודו הוא ולא יאמר נואש בדרך חיפשיה: שדי היפוש הלימור – כולו זכר רה". את זה לא תמצאו, כמובן, כנסרה של ק"ן אלא בריאלוגים של אפלטון, ליתר דיוק, בריאלוג "מנח".

החינוך הפילוסופי שלי אשמ, בוודאי, באסצטרי ציה הפרועה הזאת, ובכך שעם קריאת הספר גמרינו אומר לברוק שוב את הריאלוג העתיק "מנח" מוכיח בזכות החלק שבו "מילרד" סוקרטס מנער הבור של מנון את משפט פיתגורס, שידיעתו חבוי בו כמו כל כרות ולמורה טוב שינתה אותה. אבל מוקדם יותר בריאלוג מוכיח סוקרטס למנון כי לא ייתכן שאר נשים רוצים ברע בשבילם: הם רק טועים לחשוב בו כי הוא טוב. ייתכן כי טעות נכזת קרתה הפעם ל"בבל".